

«MottakerNavn»
«Adresse»
«PostNr» «Poststed»

Trondheim, 25.07.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/7969

Saksbehandler:
Veronica Sahlén

Avslag på søknader om skadefelling på brunbjørn - binner med unger - i Trøndelag fylke

Miljødirektoratet avslår søknad fra Grong og Meråker kommuner, Trøndelag fylke, om skadefelling på brunbjørnbinner med unger. Det er lagt avgjørende vekt på utvikling og nåværende status for brunbjørn i forhold til vedtatt bestandsmål i Norge.

Sakens bakgrunn

Fylkesmannen i Trøndelag har gitt skadefellingstillatelse på 1 bjørn i Meråker kommune den 16. juni 2018, med flere etterfølgende vedtak om forlengelse av virketid. Skadefellingstillatelsen ble fornyet 19. juli. Det ble observert binne med unger på bilde fra viltkamera i området den 17. juli 2018. På bakgrunn av at skadefellingsforsøket i området vanskeliggjøres av at binne med unger er unntatt skadefellingstillatelsen, søkte Meråker kommune i e-post av 23. juli 2018 Fylkesmannen i Trøndelag om at skadefellingstillatelsen skal gjelde uavhengig av dyrets alder eller kjønn.

Fylkesmannen oversendte søknaden til Miljødirektoratet som rette instans 23. juli 2018.

Fylkesmannen i Trøndelag har gitt skadefellingstillatelse på 1 bjørn i Grong og Høylandet kommuner 10. juli 2018, og utvidet fellingsområdet til å også omfatte Namskogan kommune i vedtak av 14. juli 2018. Virketiden ble forlenget til og med 24. juli i vedtak av 20. juli 2018. Ved fellingsforsøk 20. juli ble det oppdaget 2 bjørnunger i en gran i forbindelse med stålos på bjørn, og fellingsforsøket ble da umiddelbart stanset.

Grong kommune søker i e-post 23. juli 2018 Miljødirektoratet om skadefellingstillatelse på binne med unger innenfor Grong, Høylandet og Namskogan kommuner, på bakgrunn av nåværende skader og skadehistorikken i området.

Miljødirektoratet viser for øvrig til søknadene i sin helhet.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratets behandling av saken er hjemlet i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3.

Naturmangfoldloven § 1 (formål):

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b), jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

*Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...)
b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)*

Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn [...]

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6.

Foreligger en vedtatt forvaltningsplan for vedkommende region, jf. forskriften § 6, kan direktoratet delegerer myndighet for kvote på lisensfelling eller kvotejakt på gaupe etter første ledd annet punktum til rovviltnemnden eller fylkesmannen etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Vedtak om felling som berører familiegruppe eller revirmarkerende par av ulv der deler av reviret ligger i Sverige, skal fattes etter kontakt med svenske myndigheter.

All irregulær avgang av vedkommende rovviltart innenfor den aktuelle regionen belastes den kvote som er bestemt av Miljødirektoratet.

For vedtak etter denne paragraf kan Miljødirektoratet i særlige tilfeller bestemme at fellingsoppdrag skal gjennomføres i regi av offentlig myndighet. Tilsvarende kan direktoratet eller den direktoratet bemyndiger som alternativ til felling iverksette særskilte tiltak for å skremme eller avskrekke bestemte individer av rovvilt fra uønsket adferd.

Direktoratet eller den det bemyndiger kan, uten hensyn til de regler som ellers gjelder, av eget tiltak iverksette felling av vilt, når dette anses nødvendig for å ivareta offentlige interesser av betydning, herunder å forhindre skade på person, vesentlig skade på eiendom, eller skade på naturlig fauna, flora eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 18 tredje ledd.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for bjørn er 13 årlige ynglinger i Norge. Det vises videre til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011.

I rovviltforskriften § 4 f fremkommer det at det nasjonale bestandsmålet for bjørn i region 6 (Midt-Norge: Trøndelag og Møre- og Romsdal) er 3 årlige ynglinger av bjørn.

Kunnskapsgrunnlaget

Om overvåkning av bjørn og bestandssituasjonen i Norge og region 6 (Midt-Norge)

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA

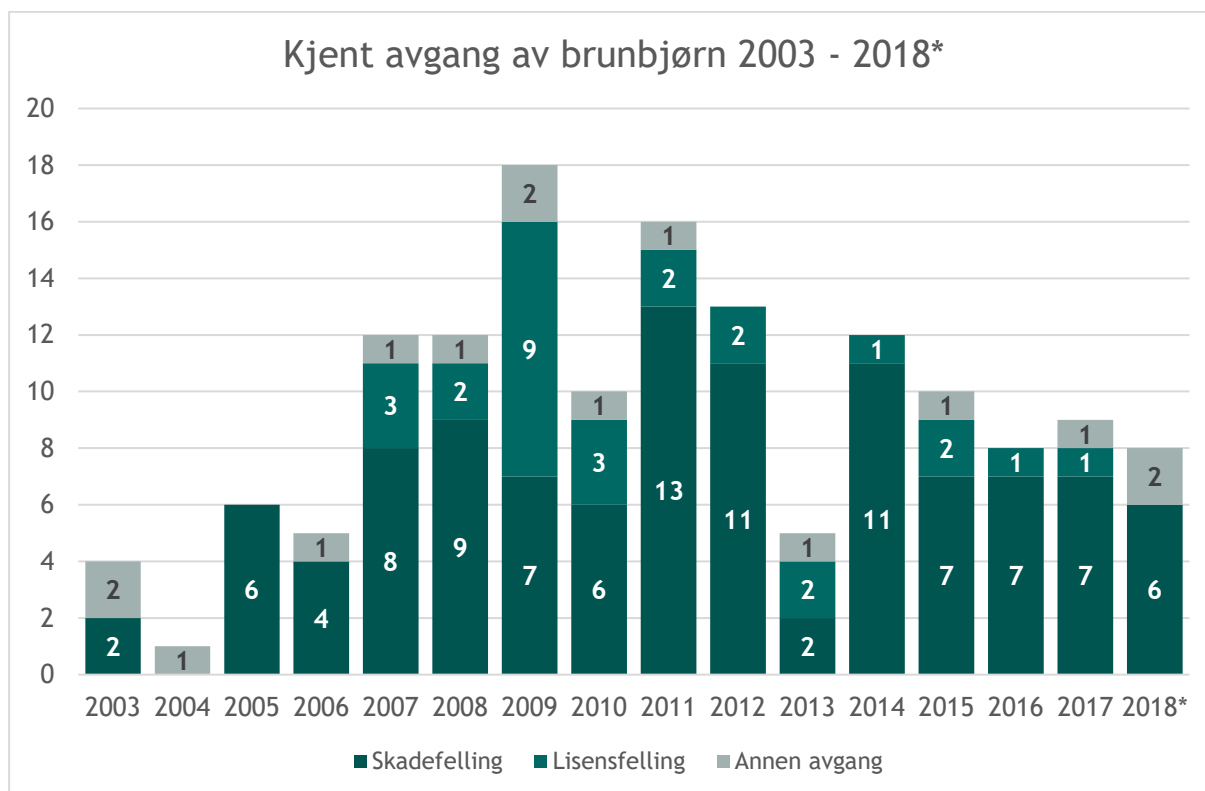
fra innsamlede ekskrement og hår. DNA-analyser av innsamlede prøver gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanndyr og hunndyr.

Miljødirektoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata 15. mai 2018 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn, rapport fra Rovdata om populasjonsovervåking av brunbjørn og DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2017 (NINA rapport 1494).

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Overvåkingen har derfor tatt i bruk en modell, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Modellen tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2018 ble det mest sannsynlig født 7 kull i Norge (NINA Rapport 1494, 2018), hvorav 2 i region 6. Dette er under bestandsmålet for regionen. Av de fire regioner med nasjonalt fastsatt bestandsmål for brunbjørn, er det regionale målet oppnådd kun i region 5 (estimert 3 ungekull), og det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull i Norge er ikke er nådd.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 125 ulike brunbjørner i 2017, 55 binner og 70 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Trøndelag, Nordland og Hedmark. Tallet på 125 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lyktes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2017 var totalt 9 bjørner, mens det i 2016 var en kjent avgang på totalt 8 bjørner. Så langt i år er det registrert 8 døde bjørner i Rovbase (rovbase.no). To ble felt på ekstraordinært uttak vedtatt av Miljødirektoratet, 3 ble felt på betinget skadefelling, 1 ble felt i nødverge (angrep på sau) og 2 årsunger ble funnet døde av andre årsaker. Av disse 8 er 7 innenfor region 6 (4 i Lierne, og 1 i henholdsvis Meråker, Midtre Gauldal og Verdal) og 1 i region 5 (Trysil). Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen (Fig. 1).

Figur 1. Total kjent avgang av brunbjørn i Norge fra 2003 til 2018* (*1. april t.o.m. 23. juli 2018).

Direktoratet konstaterer at bestanden av brunbjørn ligger under det fastsatte bestandsmålet for regionene 6-8. Miljødirektoratet viser videre til at selv om antall ungekull av bjørn har vært stabilt, har antall bjørner som er påvist i Norge gjennom DNA-analyser gått ned de siste år.

Om skadesituasjonen og områdenes prioritet

I perioden fra 1. april til og med 24. juli 2018 er det registrert 1265 døde tamdyr i Norge hvor dødsårsak er vurdert som påvist (sikker eller over 50% sannsynlighet), hvorav 978 sau. Av disse er 697 påvist tapt til fredet rovvilt, hvorav 225 til bjørn. Litt over halvparten (136) er registrert i region 6 i ulike deler av regionen.

I Meråker kommune er det registrert 44 sau drept av bjørn, gjenfunnet mellom 5. juni og 19. juli. Ingen skader eller kadaverfunn er registrert i kommunen etter 19. juli. Området er prioritert til beitedyr.

I Grong, Høylandet og Namskogan kommuner er det registrert 9 sau drept av bjørn, gjenfunnet mellom 8. juli og 21. juli. Det aktuelle området er veldig nært bjørneprioriterte områder, men ligger vest for E6 i et område prioritert til beitedyr.

Etter at binner med unger ble oppdaget i de to aktuelle områdene har Fylkesmannen i Trøndelag tildelt akutte midler til berørte, primært til gjennomføring av økt tilsyn i Grong og Namsskogan, samt mottatt muntlig søknad om intensivt tilsyn i Meråker.

Miljødirektoratets vurdering

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18. Miljødirektoratet viser i denne forbindelse til vurderinger i sitt vedtak om kvote for betinget skadefelling for brunbjørn og gaupe 1. juni 2018, hvor Miljødirektoratet konkluderer med at en betinget skadefellingskvote om inntil 3 dyr i region 6, 7 og 8 ikke truer brunbjørnbestandens overlevelse. Miljødirektoratet har utvidet kvoten med ytterligere 2 dyr i brev av 18. juni 2018, slik at total kvote for region 6 - 8 er 5 dyr.

Miljødirektoratets vurdering at kvotens størrelse ikke truer bjørnebestandens overlevelse er under forutsetning at det i størst mulig grad unngås å felle binner, samt at binner med unger unntas fra felling. Hunndyr den største begrensende faktoren for bestanders tilvekstpotensiale. Dette er særlig viktig å ta hensyn til i forvaltning av brunbjørn hvor den norske bestanden er langt under fastsatt bestandsmål og hvor det er et ønske om at bestanden skal øke mot bestandsmålet. Uttak av binner påvirker både nåværende og fremtidig bestandstall og størst reduserende effekt kan forventes ved uttak av voksne binner i reproduktiv alder.

Med hensyn til status og utvikling i den norske brunbjørnbestanden vurderer Miljødirektoratet at uttak av inntil to brunbjørnbinner og deres unger ville påvirke bestanden negativt og ytterligere begrense muligheten for å oppnå bestandsmålet, både nasjonalt og for regionen. Gitt nåværende situasjon for brunbjørn vurderer Miljødirektoratet at dette hensynet må tillegges større vekt enn den geografiske differensieringen. Miljødirektoratet vurderer dermed at andre forebyggende tiltak må prioriteres uavhengig av prinsippet om geografisk differensiering i disse to tilfellene. Miljødirektoratet ber Fylkesmannen om å vurdere og prioritere andre forebyggende tiltak i de aktuelle områdene.

Vedtak

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår Miljødirektoratet søknader om skadefelling av brunbjørnbinner med unger i henholdsvis Meråker og Grong kommuner.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Veronica Sahlén
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Fylkesmannen i Trøndelag / Trööndelagen fylhkenålma
Klima- og miljødepartementet

Postboks 2600 7734 Steinkjer
Postboks 8013 Dep 0030 OSLO